

Designing the Pattern of the Accrediting the International Standards of the Evaluation System in Farhangian University

Zahra Piroziyan¹, Ahmad Akbari^{2*}, Moslem Cherabin³, Morteza Binesh⁴

1. Department of Educational Sciences, Neyshabur Branch, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran

2. Department of Educational Sciences, Bardaskan Branch, Islamic Azad University, Bardaskan, Iran

3. Department of Educational Sciences, Neyshabur Branch, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran

4. Department of Educational Sciences, Sabzevar Branch, Farhangian University, Sabzevar, Iran

(Received: September 3, 2019; Accepted: September 15, 2020)

Abstract

The purpose of this study was to design a model for accrediting the international standards of the Farhangian University evaluation system accomplished through the mixed-methods procedure (qualitative and quantitative) and exploratory design. The statistical population of the study consisted of two groups. In the qualitative phase of the study, professors and experts familiar with the field of accreditation of the validation system, and in the quantitative phase, all faculty members and adjunct professors in the Farhangian University of Razavi, North, and South Khorasan Provinces participated including 741 participants. In the qualitative phase, 18 scientific experts were selected through judgmental purposive sampling and based on the saturation principle. In the quantitative phase, 256 participants (based on the Morgan table) were selected by stratified random sampling to answer the questionnaire. To collect the data in the qualitative phase, this study used the structured and semi-structured interview and in the quantitative phase, a researcher-made questionnaire was used. The present study used the grounded theory methodology to analyze the qualitative data, and the analysis of variance and covariance to analyze the quantitative phase. KMO and Bartlett's test was used for sample adequacy test and correlation. Furthermore, the model was designed using structural equation modeling. The result of the quantitative phase showed that all fit indices used in this model have a very convenient fit. The most significant factors in accrediting the international standards of the evaluation system in Farhangian University were identified as "setting goals in comparison with the optimal patterns in order to achieve the desired set of results", making sure employees have a healthy and transcendent work environment align with the social responsibilities", and "the extent to which the mission and goals are specified"

Keywords: Accreditation, Evaluation System, Evaluation, International Standards.

* Corresponding Author, Email: Akbari.180@gmail.com

طراحی الگوی اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان

زهرا پیروزیان^۱، احمد اکبری^{۲*}، مسلم چرایین^۳، مرتضی بینش^۴

۱. گروه علوم تربیتی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران
۲. گروه علوم تربیتی، واحد بردسکن، دانشگاه آزاد اسلامی، بردسکن، ایران
۳. گروه علوم تربیتی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران
۴. گروه علوم تربیتی، واحد سبزوار، دانشگاه فرهنگیان، سبزوار، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۶/۱۲؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۶/۲۵)

چکیده

هدف پژوهش حاضر طراحی الگوی اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان است که با رویکرد آمیخته (کیفی، کمی) و طرح اکتشافی انجام گرفت. جامعه آماری در بخش کیفی، استادان و خبرگان حوزه اعتبارسنجی نظام ارزشیابی و در بخش کمی همه اعضای هیئت علمی و استادان مدعو، دانشگاه فرهنگیان خراسان رضوی، شمالی و جنوبی به تعداد ۷۴۱ نفر بودند. در بخش کیفی ۱۸ نفر از خبرگان علمی با روش نمونه‌گیری هدفمند و بر اساس معیار اشباع نظری داده‌ها، و در بخش کمی تعداد ۲۵۶ نفر نمونه، بر اساس جدول مورگان به صورت تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. به منظور گردآوری داده در بخش کیفی مصاحبه ساختاریافته و نیمه‌ساختاریافته و در بخش کمی پرسشنامه محقق‌ساخته به کار گرفته شد. برای تحلیل داده‌های کیفی از نظریه داده‌بنیاد و برای تحلیل در بخش کمی از تحلیل واریانس و کوواریانس و برای آزمون کفایت نمونه و همبسته‌بودن از آزمون KMO و بارتلت، همچنین، طراحی الگو با روش تحلیل عاملی تأییدی انجام شد. نتایج بخش کمی نشان داد همه شاخص‌های برازش بسیار مطلوب و در حد مورد قبول هستند. «تعیین اهداف در قیاس با الگوی پهنه در جهت دستیابی به مجموعه‌ی مطلوبی از نتایج»، «کسب اطمینان از برخورداری کارکنان از محیط کار سالم و متعالی و هم‌راستا با مسئولیت‌های اجتماعی» و «میزان تصریح رسالت و اهداف در دانشگاه» از مهم‌ترین عوامل در اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان مشخص شدند.

واژگان کلیدی: ارزشیابی، استانداردهای بین‌المللی، اعتبارسنجی، نظام ارزشیابی.

مقدمه

از سال‌های آخر قرن بیستم، دانشگاه‌های کشورهای صنعتی پیشرفته به ویژگی‌هایی دست یافته‌اند که با آنچه به صورت سنتی از دانشگاه درک می‌شود، متمایز است. این ویژگی‌ها از نظر ساختاری و کارکردی، دانشگاه‌ها را در موقعیتی دشوار و در عین حال، پویا قرار داده است (مجتبی‌زاده، و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۲۴). در این میان، نظام‌های آموزشی کشورهای جهان سوم با پنج مسأله عمده مواجه‌اند: الف) افزایش و تنوع تقاضا برای آموزش؛ ب) افزایش مخارج و دشواری در تأمین هزینه‌ها؛ ج) کاهش کیفیت آموزشی؛ د) سست‌شدن رابطه آموزش و اشتغال؛ ه) مدیریت نظام‌های آموزشی. آموزش عالی ایران نیز با چنین مشکلاتی دست به گریبان است که یکی از ابعاد آن افزایش رشد کمی بدون توجه به کیفیت در آموزش عالی است (مشایخ، ۱۳۹۱).

کیفیت آموزشی مبحثی اصلی و ضروری در آموزش عالی است که بدون پرداختن به آن بحث بر هزینه‌ها و امکان دستیابی افراد جامعه به آموزش عالی بیهوده خواهد بود (عباسی و شیرپزآرانی، ۱۳۹۰). دانشگاه فرهنگیان، دانشگاهی است برای تأمین، تربیت و توانمندسازی منابع انسانی وزارت آموزش و پرورش، پیشرو در آموزش، پژوهش، تولید و ترویج علم نافع مورد نیاز آموزش و پرورش، سرآمد در آموزش و شایستگی‌های حرفه‌ای و تخصصی تربیت‌محور، توانمند در بهره‌گیری از فناوری‌های نوین آموزشی و تربیتی در انجام مأموریت‌ها، مبتنی بر معیارهای نظام اسلامی، توانمند در زمینه‌سازی برای شکوفایی فطرت، استعدادها و شکل‌گیری هویت یکپارچه اسلامی ایرانی - انقلابی دانشجوی معلمان، برخوردار از هیئت علمی و مدیران مؤمن، آراسته به فضایل اخلاقی اسلامی، عامل به عمل صالح، تعالی جو و تحول‌آفرین، باورمند به جامعه عدل جهانی (جامعه مهدوی)، وابسته به وزارت آموزش و پرورش (اساسنامه دانشگاه فرهنگیان، ۱۳۹۰). بنابراین، تربیت معلمان نسل آینده مأموریتی بزرگ برای دانشگاه نوپای فرهنگیان است. جامعه پویا، نسل پویا می‌طلبد و نسل پویا به معلمانی متبحر و فکور و به‌روز متکی است. بر این اساس، اعتبارسنجی، تنها راهی است که دانشجویان، خانواده‌ها، مقامات دولتی و رسانه‌ها بتوانند پی ببرند یک دانشگاه یا برنامه‌های آن، آموزش با کیفیت ارائه می‌کند اعتبارسنجی هم اعتبار و هم فرایند

است، (شورای اعتبارسنجی آموزش عالی^۱، ۲۰۱۸) استاندارد و استانداردهای سازی از جمله پیش‌شرط‌های اساسی دستیابی به کیفیت مطلوب و تحقق اهداف در سازمان‌های مختلف و از جمله نظام آموزشی است و مشخص کردن آن در ابعاد گوناگون نظیر برنامه، فضا و منابع انسانی، حقوق، ارزشیابی و ابعاد دیگر می‌تواند موجبات افزایش بهره‌وری سازمان را فراهم کند. در تغییرات سریع سده حاضر، تدوین و توافق بر استانداردهای بین‌المللی و به تبع آن حفظ و بهبود کیفیت بالا، مهم و حیاتی برای دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی تلقی می‌شود و به همین دلیل، تقاضا برای ارزیابی در حال افزایش است. اعتبارسنجی، فرایندی است که از طریق آن مؤسسه (غیر) دولتی یا خصوصی، به منظور اینکه تشخیص دهد یک مؤسسه آموزش عالی از حداقل ملاک‌ها و استانداردهای تعیین‌شده برخوردار است (انجمن روان‌شناسی آمریکا، ۲۰۱۸). کالج‌ها و دانشگاه‌هایی که از طریق فرایند اعتبارسنجی به اعتبارسنجی پرداخته‌اند، ملاک‌های خاص کیفیت آموزشی را برآورده کرده یا فراتر از این ملاک‌ها گام برداشته‌اند. از منظر انجمن غربی، اعتبارسنجی مدارس و کالج‌ها - کمیسیون اعتبارسنجی کالج‌ها و دانشگاه‌های دوره‌های آموزشی عالی، اعتبارسنجی بدان معنا است که همه اعتبارسنجی، الزامات مربوط به ظرفیت سازمانی و اثربخشی آموزشی برآورده شده است. تمایز اعطاشده به هر مؤسسه آموزش عالی به خاطر برآورده کردن یا پیشی گرفتن از ملاک‌های بیان‌شده کیفیت آموزشی است؛ علاوه بر این، اعتبارسنجی، فرصتی برای روابط متقابل فراهم می‌کند. رابطه متقابل میان کالج‌ها و دانشگاه‌های اعتبارسنجی شده به این معنا است که پس از اتمام اعتباردهی به یک دوره آموزشی، این اعتبار به دوره آموزشی دیگری انتقال می‌یابد. از این رو، دیگر نیازی به تکرار اعتبارسنجی نیست (کمیسیون اعتبارسنجی بین‌المللی فرمانطقه‌ای، ۲۰۱۸).

امروزه آموزش عالی تحت تأثیر چالش‌ها، روندها و موضوعات جدیدی قرار گرفته است، مسائلی مانند خصوصی‌سازی، کاهش بودجه دولتی، فنون جدید پژوهش/یادگیری/یاددهی، جهانی‌شدن، اقتصاد دانش‌بنیان، رقابت روزافزون و شکل‌های جدید همکاری. پاسخ مؤثر به این

1. Council for Higher Education Accreditation
2. American Psychological Association

آثار از طریق ارزیابی و تضمین کیفیت شناسایی شده است که به عنوان ابزاری کارآمد به بهبود ارتباط، کارایی و اثربخشی مؤسسه‌ها و برنامه‌های مؤسسه‌های آموزش عالی کمک می‌کند. در این میان، شاخص‌های مربوط به کیفیت دانشگاه‌ها نیز در این سناریو نقش مهمی را ایفا می‌کنند. آثار جهانی شدن بر نظام آموزش عالی موضوعات مختلفی را شامل می‌شود، که شایسته است با نگاهی بین‌المللی ارزیابی شوند تا به مرور بتوانند به حد استانداردهای جهانی برسند و متناسب با آن‌ها ایفای نقش کنند. اعتبارسنجی، به عنوان یکی از الگوهای ارزشیابی در بهبود کیفیت آموزش عالی، از طریق فرایند بررسی و تعیین میزان کیفیت و کارایی درونی و بیرونی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، با استفاده از مؤلفه‌ها و شاخص‌های عملکردی انجام می‌شود (هازلکورن^۱، ۲۰۱۱). اعتبارسنجی را یکی از مهم‌ترین ابزارهایی می‌داند که عملکرد مؤسسات آموزش عالی در راستای دستیابی به اهداف را بهبود داده، و به مدیران و دیگر افراد ذینفع در آموزش عالی یاری می‌رساند تا دربارهٔ دستیابی مؤسسه به استانداردهای ملی و بین‌المللی قضاوت کنند (کرات^۲، ۲۰۱۲). هدف اصلی اعتبارسنجی، ارزیابی ویژگی‌های یک مؤسسه آموزش عالی است. در واقع، هدف این است که میزان دستیابی هر مؤسسه آموزش عالی به حداقل استانداردهای تعیین‌شده ارزیابی شود، با این حال، کوشش‌های ارزیابی آموزش عالی کشور موسمی بوده و استمرار نداشته است. وانگهی، در کوشش‌های انجام‌شده بهبودی کل نظام دانشگاهی مورد توجه قرار نگرفته است. از این رو، اصلاح مستمر نظام دانشگاهی استقرار یک سیستم کارآمد ارزیابی که به وسیلهٔ آن بتوان ضمن تضمین کیفیت آموزشی و پژوهشی، بهبودی کل نظام دانشگاهی را مد نظر قرار داده، در عین اینکه از متن نظام دانشگاهی و ضرورت‌های آن برخاسته و منطبق بر ویژگی‌های این نظام باشد، ضرورت دارد (بازرگان، ۱۳۹۴، ص ۲۳). به منظور پاسخگویی به نیاز یادشده، ایجاد نهادها و سازمان‌های بین‌المللی، برای ارزیابی و اعتبارسنجی آموزش عالی به منظور بهبود کیفیت آموزش، پژوهش و عرضه خدمات تخصصی دانشگاه‌ها مورد نظر است (رحمانپور و همکاران، ۱۳۹۳، ص ۴۷). با توجه به مطالب یادشده، آنچه مسلم است، اینکه برای انجام دادن اعتبارسنجی باید عواملی با توجه

1. Hazelkorn
2. Cret

به شرایط و فرهنگ بومی برای نظام آموزش عالی کشور تعیین شود. از این رو، مؤلفه‌های مورد نیاز برای سنجش کیفیت دانشگاه‌ها که در واقع، بیانی است از شرایط مطلوب آموزش عالی کشور، باید به وسیله متخصصان برجسته و شناخته‌شده آموزش عالی به عمل آید. همچنین، تجربه‌های مربوط به سنجش مستمر کیفیت در آموزش عالی از طریق ارزشیابی واحدهای آموزش عالی و سپس، اجرای ارزشیابی از سوی سازمان یا مؤسسه‌ای در خارج از واحد آموزش عالی رایج شده است. تعداد اینگونه سازمان‌ها یا مؤسسه‌های ارزیابی و اعتبارسنجی در سطح ملی در پنج قاره جهان در سال ۲۰۰۳ به بیش از ۷۰ مورد در ۴۸ کشور بالغ می‌شود (شبکه بین‌المللی نهادهای تضمین کیفیت در آموزش عالی، ۲۰۰۳).

در نظام آموزش عالی انگلستان در چند سال اخیر، تخصیص بودجه به دانشگاه‌ها تابعی از نتایج ارزشیابی سالانه شده است. در این کشور، شاخص‌های کیفی ویژه‌ای تدوین شده است که بر اساس این شاخص‌ها، سیاست‌های اجرایی نظیر کاهش یا افزایش بودجه، افزایش کارایی، افزایش کیفیت، پاسخگویی به نیازهای در حال تغییر و افزایش داوطلبان ورود به دانشگاه تدوین شده است. متخصصان آموزش عالی این کشور معتقدند این ترتیبات، موجب بهبود کیفیت آموزش و پژوهش شده، تا حدی که کیفیت آموزشی در برخی رشته‌ها به سطح ده دانشکده برتر در اروپا رسیده است، و در زمینه پژوهشی نیز ارتقای گروه‌های پژوهشی در سطح بین‌المللی بسیار مشهود است (رحمانپور و همکاران، ۱۳۹۳، ص ۱۳) در کشورهای در حال توسعه نه تنها روندهای یادشده بر آموزش عالی اثر گذاشته‌اند، بلکه آثار نامطلوبی هم به بار آورده‌اند. ایالت متحده آمریکا دارای تجربه یکصدساله در ارزشیابی و اعتبارسنجی کیفیت آموزش عالی است. ارزشیابی را باید وجه ممیز آموزش عالی آمریکا قلمداد کرد. نظام اعتبارسنجی در آمریکا در پاسخ به رشد گسترده آموزش عالی، افزایش تقاضا برای آموزش عالی و ظهور مؤسسات آموزش عالی متنوع و با تشکیل نمایندگی‌های اعتبارسنجی ایجاد شده است. نخستین نمایندگی منطقه‌ای اعتبارسنجی در سال ۱۸۸۵ در نیو انگلند شکل گرفته است. سپس، ۵ انجمن منطقه‌ای دیگر تا دهه دوم قرن بیستم (۱۹۱۹) تکوین یافتند (محمدی، ۱۳۹۲، ص ۱۲). کالج‌ها و دانشگاه‌هایی که از طریق فرایند اعتبارسنجی به اعتبارسنجی پرداخته‌اند، ملاک‌های خاص مربوط به کیفیت آموزشی را

برآورده کردن یا فراتر از این ملاک‌ها گام برداشته‌اند. از منظر انجمن غربی اعتبارسنجی مدارس و کالج‌ها کمیسیون اعتبارسنجی کالج‌ها و دانشگاه‌های دوره‌های آموزشی عالی اعتبارسنجی بدان معنا است که همه الزامات مربوط به ظرفیت سازمانی و اثربخشی آموزشی برآورده شده است (اورست کالج^۱، ۲۰۱۸). با توجه به مطالب یادشده، ایران نیاز مبرمی به استقرار نظام اعتبارسنجی در آموزش عالی دارد. بر این اساس، باید الگوی اعتبارسنجی و تضمین کیفیت با توجه به ویژگی‌ها و شرایط خاص محیط و جو آموزشی موجود، ویژگی‌های دانشجویان، شرایط و نیازمندی‌های جامعه پیرامون، دانش تخصصی روز و دیدگاه خبرگان آموزش عالی طراحی شود. با عنایت به نقش اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در توسعه کیفی دانشگاه‌ها، در این شرایط ضروری است با رهیافتی نوین و با نگرشی واقع‌بینانه‌تر و عمیق درباره پیچیدگی دانشگاه‌ها، به‌عنوان یک سازمان، الگوی اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی طراحی شود (مجتبی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۲۲). بر پایه نکات یادشده، به دنبال طراحی الگوی اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان استان‌های خراسان رضوی، شمالی و جنوبی است.

جدول ۱. منشأ و موارد استفاده چهار مدل اصلی ارزیابی خارجی در اعتبارسنجی

مدل	منشأ	موارد استفاده
اعتبارسنجی	آمریکا ۱۹۱۷ برنامه استاندارد کردن بیمارستان‌ها به وسیله دانشکده جراحان آمریکا	در سطح جهانی در حال استفاده یا در حال توسعه ۸۰ درصد کشورهای اروپایی استفاده می‌شود.
مدل سازمان جهانی استاندارد	انگلستان ۱۹۴۷، طراحی استانداردها برای مهندسی صنایع دفاع و صنایع تولیدی	۱۱ هزار استاندارد بین‌المللی در حال استفاده، ۲۳۰ هزار گواهی ISO-9000 صادر کرده و ۸۸ درصد کشورهای اروپایی در بهداشت و درمان در بعضی بخش‌ها استفاده می‌شود.
بنیاد اروپایی برای مدیریت کیفیت	اروپا ۱۹۹۸، به وسیله رئیس ۱۴ شرکت مهم اروپایی و با حمایت کمیسیون اروپایی معرفی و تدوین شد، از جایزه کیفیت مالکوم بالدريج اقتباس شده است.	سازمان ۶۰۰ عضو در سراسر اروپا دارد. به وسیله ۶۰ درصد کشورهای اروپایی در خدمات بهداشتی و درمانی استفاده می‌شود.

مدل	منشأ	موارد استفاده
بازدید به منظور بررسی از سازمان	هلند ۱۹۹۲، به وسیله انجمن پزشکی به اجرا گذاشته شد.	بررسی به وسیله گروهی همگنان برای ثبت نام مجدد اعضای انجمن‌های پزشکی به طور وسیع در کشورهای هلند و اسکاندیناوی مورد استفاده قرار گیرد.

در زمینه موضوع پژوهش حاضر، محمدی و همکاران (۱۳۹۷) به طراحی و استقرار سیستم ملی اعتباربخشی و ارزشیابی مراکز آموزش مجازی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور پرداختند. آیین‌نامه چگونگی اجرا و ساختار اعتباربخشی مراکز آموزش مجازی و مجموعه استانداردهای اعتباربخشی در نشست ۲۵۸ شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور در بهمن ماه ۱۳۹۵ تصویب شد. مجموعه استانداردها شامل چهار حیطه حاکمیتی (۵ استاندارد)، زیرساخت (۶ استاندارد)، فرایندهای آموزشی (۵ استاندارد) و مشاوره و حمایت (۳ استاندارد) است. مجتبی‌زاده و همکاران (۱۳۹۷) نشان دادند در یک چشم‌انداز کلی، بینش دوگانه و تقابل‌گرایانه‌ای از گفتمان کیفیت به نام‌های گفتمان کیفیت نظارتی به‌عنوان بیم و گفتمان کیفیت مشارکتی به منزله امید در دانشگاه‌های کشور گونه‌شناسی و طبقه‌بندی شد. همچنین، الگوی طراحی شده در پژوهش حاضر، دارای مفهومی پیچیده و چندبعدی بود. این الگو در صورتی کارکرد مثبت خواهد داشت که بسان یک کلیت واحد به همه ابعاد آن به طور یکسان توجه شود. چایافومتاناچوک، تنگهنگ تن و سوجیوا^۱ (۲۰۱۶) در پژوهشی پنج حوزه اعتبارسنجی را شامل زمینه آموزشی، طراحی برنامه، اجرای برنامه، برون‌دادهای برنامه و تضمین کیفیت شناسایی کردند. کومار شامرا و کومار^۲ (۲۰۱۶) در پژوهشی به شناسایی نشانگرهای کنترل کیفیت در تربیت معلم پرداختند. ایشان نشانگرهای یادشده را در حوزه‌های طراحی برنامه درسی، اجرا و ارزشیابی برنامه درسی، حمایت دانشجویان و پیشرفت تحصیلی، پژوهش و توسعه، سازمان و مدیریت، زیرساخت‌ها و منابع یادگیری و شامل

1. Chaiyaphumthanachok, Tangdhanakanond & Sujiva
2. Kumar Shamra & Kumar

بیست و پنج بعد، شناسایی و تدوین کرده‌اند. بونارا، کالاندرا و پرمیانو^۱ (۲۰۱۲) در پژوهشی بر اساس کمیته ملی مؤلفه‌هایی ارزشیابی سیستم‌های دانشگاهی را برای ارتقای فرایند بهینه‌سازی نظام آموزش عالی در ایتالیا در سال ۱۲۲۱ پیشنهاد کردند که عبارت است از دسترسی به نشریات معتبر و مناسب جهانی، جذابیت علمی، تولیدات علمی و پژوهشی، رسالت‌ها و اهداف دانشگاه‌ها، فرایند تدریس و یادگیری و برنامه‌های آموزشی که در این میان، دسترسی به نشریات معتبر و مناسب جهانی بسیار اهمیت دارد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، و با رویکرد آمیخته (کیفی و کمی) انجام شد. جامعه آماری مورد مطالعه را دو گروه تشکیل دادند. در بخش کیفی، استادان، خبرگان و متخصصان دانشگاهی به خصوص در حوزه اعتبارسنجی نظام ارزشیابی، و در بخش کمی کلیه اعضای هیئت علمی و استادان مدعو، دانشگاه فرهنگیان که تعداد ۷۴۱ نفر بودند. در بخش کیفی ۱۸ نفر از خبرگان علمی با روش نمونه‌گیری هدفمند و بر اساس اصل اشباع، در بخش کمی تعداد ۲۵۶ نفر نمونه (بر اساس جدول مورگان) به صورت تصادفی طبقه‌ای برای تکمیل پرسشنامه انتخاب شدند. به منظور گردآوری داده در بخش کیفی مصاحبه‌های ساختاریافته و نیمه‌ساختاریافته، و در بخش کمی از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شد، برای تحلیل داده‌های کیفی از روش داده‌بنیاد استفاده شد. مفاهیم، عوامل و مقوله‌های حاصل از نظریه داده‌بنیاد برای دستیابی به عوامل مؤثر و شناخت ابعاد و مؤلفه‌های الگویی برای اعتبارسنجی استانداردهای نظام ارزشیابی به‌کار گرفته شد. حاصل این بخش، بسته‌ای از ابعاد و مؤلفه‌های اساسی و شاخص‌های استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی است. به این ترتیب در این مرحله بررسی ابزار کیفی انجام شد. در مرحله مطالعه کمی مؤلفه‌های اساسی و شاخص‌هایی که در مرحله کیفی به دست آمد، در معرض قضاوت جامعه آماری قرار داده شد و اهمیت آن‌ها از طریق بار عاملی به صورت کمی مشخص شد. به این ترتیب، در مرحله دوم روش توصیفی -

1. Buonauro, Calandra & Primiano

پیمایشی به کار گرفته شد و با استفاده از اطلاعات به دست آمده، در بخش کمی از تحلیل واریانس و کوواریانس و برای آزمون کفایت نمونه و همبسته بودن، آزمون KMO و بارتلت اجرا شد. در بخش کیفی، ابتدا نکات کلیدی مربوط به هر مصاحبه نیمه ساختاریافته، از طریق گوش دادن به مصاحبه ضبط شده و یادداشت برداری‌های حین مصاحبه به صورت مکتوب علامت گذاری شد، سپس، نکات کلیدی و اساسی مصاحبه استخراج شد. در ادامه، با دسته بندی نکات کلیدی در قالب اصطلاحات حرفه‌ای، برچسب گذاری لازم انجام شد. سپس، اصطلاحات برچسب گذاری شده هر مصاحبه شونده در قالب جدول سازماندهی و بر اساس ارتباط و تناسب که با هم داشتند در قالب ابعاد و مؤلفه‌ها دسته بندی شدند.

نتایج نشان داد مجموع تعداد گره‌ها کدهای بدون تکرار ۴۰۰ مورد بوده، که بر اساس تشابهات مفهومی ترکیب و ۱۴۱ گره (کدهای مشترک) استخراج شد که بر اساس شهود و درک پژوهشگران از موضوع مورد بررسی و با توجه به وجه اشتراک آن‌ها در قالب ۳ مؤلفه اصلی مؤلفه‌های درونی، اجرا، بیرونی و ۱۵ مؤلفه فرعی در قالب گره درختی دسته بندی شدند (جدول ۲) مفاهیم استخراجی اولیه اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان کدگذاری ثانویه و شکل دهی کدهای مفهومی و مقولات بیان شده‌اند.

جدول ۲. مفاهیم استخراجی اولیه اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان

کدگذاری ثانویه و شکل دهی کدهای مفهومی و مقولات

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری		کدگذاری باز
	مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	
پدیده محور	مؤلفه‌های درونی	شاخص ارزیابی	مفاهیم
اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی			فرایندهای توسعه منابع انسانی حفظ ایمنی دانشگاه (تأسیسات، نگهداری) بهبود مستمر و ارتقای کیفیت قراردادهای پژوهشی داخلی و خارجی انتشارات پژوهشی دانشگاه (مجله، کتاب و مقالات) مشارکت اعضای هیئت علمی در تکمیل فرم‌های ارزشیابی انتشارات فرهنگی (مجله، کتاب، مقالات، سمینار و همایش و مسابقات فرهنگی، اعیاد و فعالیت‌های گروه‌های دانشجویی) به کارگیری تکنولوژی (امکانات، روش‌های نوین آموزشی) امور اداری تعداد کارکنان (جنسیت، سطح تحصیلات،) عدم انجام فعالیت‌های غیر علمی و غیر کارشناسی

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری		کدگذاری باز
	مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	
پدیده محور	شاخص ساختاری		تشکیل شورای ارزشیابی، اعتبارسنجی و تضمین مشارکت اعضای دانشگاه در برنامه‌ریزی فعالیت‌ها طرح مشخص برنامه‌ریزی و ارزیابی فعالیت‌ها بودجه و هزینه‌ها سیاست‌های انتخاب و ویژگی اعضای هیئت علمی تناسب نیروی انسانی و امکانات مرکز دانشگاهی با برنامه‌ها کیفیت دانشگاه فرهنگیان تشکیل کمیسیون اعتبارسنجی
			تعیین و تشخیص مأموریت‌ها و اهداف و سیاست‌ها به عنوان معیار ارزیابی تعیین اهداف در قیاس با الگوی بهینه در جهت دستیابی به مجموعه مطلوبی از نتایج ارائه پیشنهادات گروه‌ها، مراکز دانشگاه فرهنگیان
			مدیریت، امکانات و تجهیزات پژوهش برنامه‌ریزی در جهت رشد مراکز تحقیقاتی برنامه‌ریزی در جهت توسعه فرهنگ همکاری و کار تیمی برای بهبود مستمر و اثربخش برنامه‌ریزی برای کسب اطمینان از در دسترس بودن منابع مالی، فیزیکی و فناورانه در برنامه‌ریزی در جهت توسعه نشر کتب
			ارزیابی فعالیت‌های درونی سازمانی ارزیابی فعالیت‌های مدیریت و ساختار دانشگاه ارزیابی فعالیت‌های امور تیمی و مشارکتی ارزیابی بیرونی مبتنی بر متخصصان حوزه مربوط به اعتبارسنجی و ارزیابی اعتبارسنجی و پیگیری در نظر گرفتن سایر مشوق‌ها از جمله امتیاز پژوهشی و آموزشی و

کدگذاری باز	کدگذاری محوری		کدگذاری انتخابی
	مفاهیم	مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی
مشاور یا همکار در حوزه‌های ارزشیابی و علوم تربیتی انجمن‌های علمی در رشته مربوطه، متخصصان آموزش عالی و ارزشیابی آموزشی و نماینده سازمان متولی امر ارزشیابی -استفاده از افراد صاحب نظر موضوعی از دانشگاه‌های خارجی معتبر استفاده از افراد صاحب نظر در حوزه ارزشیابی کیفیت در آموزش عالی از سازمان‌ها، مراکز و نهادهای ملی و بین‌المللی اعتبارسنجی برگزاری دوره‌های آموزشی و مشترک برای کمیسیون‌ها و هیئت‌های ارزیابی بیرونی با مشارکت مراکز، سازمان‌ها و نهادهای ملی و بین‌المللی اعتبارسنجی	شاخص‌های گروه ارزیاب		
مأموریت و اهداف نظام مورد ارزیابی آئین نامه‌ها، مقررات و میانگین عملکرد سه سال گذشته تدوین استانداردها یا الزامات عمومی ارزیابی در سطح دانشگاه فرهنگیان و برنامه‌های دانشگاهی تدوین استانداردهای تخصصی ارزیابی در سطوح دانشگاه و برنامه	شاخص استانداردها		
تمرکز بر فعالیت‌های داوطلبان دانشگاه ارزشیابی درونی، ارزشیابی بیرونی و پیگیری ارائه گزارشات به شورای ملی ارزیابی و اعتبارسنجی، و تجزیه و تحلیل درون‌سازمانی گزارش توسط این شورا تنظیم گزارش خودارزیابی، آماده سازی گزارش خود بازدید هیئت همگنان، بازدید هیئت همگنان، از دانشگاه به منظور تأیید گزارش خودارزیابی، رتبه‌دهی، صدور گواهینامه و اعتبارسنجی	روش‌ها	فرایندها (اجرا)	
گزارش‌های ارزیابی درونی و بیرونی تدوین گزارش نتایج و پیشنهادهای حاصله از انجام ارزشیابی‌های درونی و بیرونی تدوین نرم‌افزار گزارش‌گیری ارزیابی درونی و بیرونی گزارش‌های ارزشیابی کلان عملکرد دانشگاه فرهنگیان	شاخص‌های منابع اطلاعاتی		

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری		کدگذاری باز
	مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	
پدیده‌ی محور	شاخص‌های گزارش ارزیابی		ویژگی ترکیب و توزیع اعضای هیئت علمی ارائه برنامه زمانبندی برای اجرای طرح تعیین نقش هریک از اعضا و تشکیل کمیته‌های کاری آشکارسازی اهداف ارزشیابی و لزوم انجام آن تدوین گزارش ارزشیابی درونی
			مسئولیت‌های ستاد و صف
	شاخص نتایج ارزیابی	مؤلفه‌های بیرونی	پیگیری، تدوین و اخذ گزارش ارزیابی درونی براساس تفاهم‌نامه پیشنهادی بررسی مرحله‌ای گزارش‌های ارزیابی درونی و ارائه بازخورد درک شایستگی‌های کلیدی و ارزش‌های مشترک برای خلق ارزش افزوده مشارکت مستقیم در تدوین گزارش ارزیابی بیرونی
			شاخص سیاست‌ها و چارچوب‌ها
	برون‌داد دانشجویان		ادامه تحصیل تولیدات (مقالات داخلی و خارجی اکتشافات و اختراعات)
	برون‌داد اساتید		کتاب‌ها مقالات (تألیف، ترجمه، مقالات داخلی و خارجی)

در راستای سیاست‌ها، یکی از مصاحبه‌شوندگان چنین اظهار داشت:

«ارزیابی راهبردها به عنوان فرایندی سیستماتیک و کمی برای تعیین میزان مرتبط بودن، کارایی و اثربخشی سیاست‌ها، طرح‌ها و پروژه‌ها در رسیدن به اهدافشان تعریف می‌شود. نتایج ارزیابی با ارائه بازخورد به عنوان بخشی جدانشدنی از فرایند سیاست‌گذاری، به افزایش شفافیت و پاسخگویی در فرایند سیاست‌گذاری و کمک به تدوین و ارزیابی سیاست‌ها می‌انجامد. ارزیابی راهبردها در اصل متوجه این امر است که راهبردها در سناریوهای ممکن و متفاوت چگونه عمل خواهند کرد. با مقابل قراردادن یک راهبرد در برابر سناریوها، بینشی از کارایی راهبرد در گستره‌ای از شرایط ممکن به دست می‌آید و انجام اصلاحات در برنامه‌ریزی یا برنامه‌ریزی اقتضایی در صورت نیاز انجام می‌پذیرد.»

ارزیابی بین‌المللی دانشگاه فرهنگیان یکی از مصاحبه‌شوندگان بیان کرد: «بررسی نقاط ضعف و قوت به عنوان دو عامل درون‌سازمانی مؤثر در ارزیابی‌های مستمر برشمرد و به تشریح شاخص‌های ارزیابی عملکرد دانشگاه پرداخت. هر دانشگاهی به منظور آگاهی از میزان مطلوبیت فعالیت‌های خود، بالاخص در محیط‌های پیچیده و پویا، نیاز مبرم به نظام ارزیابی دارد؛ از سوی دیگر، فقدان نظام ارزیابی و کنترل در دانشگاه، به معنای عدم برقراری ارتباط با محیط درون و برون سازمانی تلقی می‌شود که پیامد آن، کاهلت و سرانجام، مرگ سازمان است. ممکن است که بروز پدیده مرگ سازمانی، به علت عدم وقوع یکباره آن از سوی مدیران عالی سازمان‌ها، احساس نشود.»

در راستا استقرار نظام اعتبارسنجی یکی از مصاحبه‌شوندگان اظهار کرد:

«استقرار نظام اعتبارسنجی، تضمین کیفیت و رتبه‌بندی دانشگاه فرهنگیان نیازمند به بررسی شاخص‌های فرایند اجرای نظام ارزیابی می‌باشد و نیازمند طراحی و اجرای الگوی مناسب برای تضمین کیفیت درون‌دادها، فرایندها و محصول و برون‌داد نظام با بهره‌گیری از استانداردها و شاخص‌های بین‌المللی منطقه‌ای و ملی است طراحی نظام اعتبارسنجی و تضمین کیفیت و رتبه‌بندی دانشگاه مستلزم برقراری پیوند با شبکه‌های ارزیابی جهانی و انجمن‌های اعتباربخشی و مؤسسات ارزیابی و تضمین کیفیت است.»

جدول ۳. ویژگی جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان در مرحله پژوهش کیفی

مرتبه علمی			جنسیت	
کل	مربی	استادیار		
۹	۳	۶	فراوانی	زن
۱۰۰	۳۳٫۳۳	۶۶٫۶۷	درصد	
۹	۱	۸	فراوانی	مرد
۱۰۰	۱۱٫۱۱	۸۸٫۸۹	درصد	
۱۸	۴	۱۴	فراوانی	کل
۱۰۰	۲۲٫۲۲	۷۷٫۷۸	درصد	

تحلیل بخش کمی بر اساس پرسش‌های پژوهش، به شرح زیر پاسخ داده شد.

– مؤلفه‌های اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان کدامند؟

برای بررسی و پاسخ گویی به این پرسش از پرسشنامه محقق‌ساخته الگوی اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان که در مرحله کیفی تدوین شده بود، استفاده شد. ابتدا کفایت نمونه و همبسته‌بودن آن‌ها با آزمون KMO و بارتلت بررسی شد. سپس، از تحلیل عاملی اکتشافی برای شناسایی مؤلفه‌ها و تحلیل عاملی تأییدی برای معناداری رابطه بین متغیرها به‌کار گرفته شد.

برای تشخیص کفایت و شرایط لازم داده‌ها برای اجرای تحلیل عاملی اکتشافی، از آزمون‌های تناسب کایزر- مایر-الکین ۱ و بارتلت ۲ استفاده شد. آماره KMO شاخص کفایت متغیرهاست و مقدار بالاتر از ۰٫۷ برای اجرای تحلیل عاملی مناسب است.

1. Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy
2. Bartlett's Test

جدول ۴. مقادیر آزمون‌های KMO و بار تلت برای بررسی مناسبت داده‌های استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی

ضریب کفایت نمونه‌گیری KMO = ۰,۸۳۶		
۵۸۴۷۳,۲۸۱	کای اسکوئر	آزمون کرویت بار تلت
۵۷۷۸	درجه آزادی	
۰,۰۰۰	سطح معناداری	

بر اساس جدول ۴، همبستگی بین داده‌ها در ماتریس همبستگی به شکلی است که از بین آن‌ها عامل‌هایی قابل شناسایی است؛ زیرا که مقدار KMO بالاتر از ۰,۷ محاسبه شده و آزمون بار تلت در سطح یک درصد معنادار است. بنابراین، انجام تحلیل عاملی اکتشافی برای سازه‌های زمینه‌ای یا صفت مکنون که عوامل زمینه‌ساز اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی است، ممکن است. در ادامه، به بررسی تحلیل عاملی اکتشافی و تعیین میزان بار عاملی هر پرسش پرداخته شده است.

همچنین، در بررسی میانگین عامل‌های بررسی‌شده مهم‌ترین عوامل با بالاترین امتیاز مطابق با جدول ۵ مشخص شد که در آن، «تعیین اهداف در قیاس با الگوی بهینه در جهت دستیابی به مجموعه‌ی مطلوبی از نتایج»، «کسب اطمینان از برخورداری کارکنان از محیط کار سالم و متعالی و هم‌راستا با مسئولیت‌های اجتماعی» و «میزان تصریح رسالت و اهداف در دانشگاه» مهم‌ترین عوامل در اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان مشخص شدند.

جدول ۵. مهم‌ترین عوامل مؤثر در اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان با بیشترین

میانگین امتیاز

ردیف	عامل	میانگین امتیاز
۱	تعیین اهداف در قیاس با الگوی بهینه در جهت دستیابی به مجموعه‌ی مطلوبی از نتایج	۴,۵۵۰۸
۲	کسب اطمینان از برخورداری کارکنان از محیط کار سالم و متعالی و هم‌راستا با مسئولیت‌های اجتماعی	۴,۵۴۳۰
۳	میزان تصریح رسالت و اهداف در دانشگاه	۴,۵۳۹۱

همچنین، برای پیدا کردن متغیرهای مکنون یا سازه‌های یک مجموعه متغیر اندازه‌گیری شده از آزمون تحلیل عاملی اکتشافی و ماتریس همبستگی استفاده شده است. آزمون تحلیل عاملی اکتشافی ۱۰۸ مفهوم بررسی بررسی شد.

در تبیین واریانس کل^۱ می‌توان سه قسمت را مشاهده کرد: قسمت اول شامل مقادیر ویژه اولیه^۲، مربوط به مقادیر ویژه است و تعیین‌کننده عامل‌هایی است که در تحلیل باقی می‌مانند؛ عامل‌هایی که دارای مقادیر ویژه کمتر از یک می‌باشند، از تحلیل خارج می‌شوند. عوامل خارج شده از تبیین عواملی هستند که حضور آن‌ها باعث تبیین بیشتر واریانس نمی‌شوند. قسمت دوم شامل مجموع مربع بارهای استخراج شده^۳، مربوط به مقادیر ویژه عوامل استخراجی بدون چرخش است؛ و قسمت سوم مربوط به مجموع مربع بارهای چرخش یافته^۴ است. در تبیین واریانس عوامل مؤثر بر اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی، ده عامل اول دارای مقادیر ویژه بزرگتر از یک است و در تحلیل باقی می‌مانند. این عوامل تا حدودی واریانس شاخص‌های موجود متغیر مورد نظر را تبیین می‌کند. از آنجا که ماتریس به دست آمده، تک‌عاملی و یکه نیست، خروجی به دست آمده، برای تعیین متغیرهای مورد نظر نیاز به چرخش دارد. در جدول ۶ ماتریس عوامل نشان داده شده است که شامل بارهای عاملی هر یک از متغیرها در عامل است.

جدول ۶. تبیین واریانس عوامل مؤثر بر اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان (خراسان رضوی، شمالی، جنوبی)

عامل	مقادیر ویژه اولیه			مجموع مربع بارهای استخراج شده			مجموع مربع بارهای چرخش یافته		
	کل	واریانس	درصد تجمعی	کل	واریانس	درصد تجمعی	کل	واریانس	درصد تجمعی
۱	۲۹,۵۵۴	۳۶,۰۵۹	۳۶,۰۵۹	۲۹,۵۵۴	۳۶,۰۵۹	۳۶,۰۵۹	۷,۷۸۵	۹,۴۹۹	۹,۴۹۹
۲	۱۵,۶۳۷	۱۹,۰۷۹	۵۹,۱۳۸	۱۵,۶۳۷	۱۹,۰۷۹	۵۵,۱۳۸	۲۱,۸۹۱	۲۶,۷۱۰	۳۶,۲۰۹

1. Total Variance Explained
2. Initial Eigenvalues
3. Extraction Sums of Squared Loadings
4. Rotation Sums of Squared Loadings

مجموع مربع بارهای چرخش یافته			مجموع مربع بارهای استخراج شده			مقادیر ویژه اولیه			عامل
درصد تجمعی	واریانس	کل	درصد تجمعی	واریانس	کل	درصد تجمعی	واریانس	کل	
۴۸,۲۷۶	۱۲,۰۶۷	۹,۸۹۰	۶۸,۳۲۱	۱۳,۱۸۲	۱۰,۸۰۴	۶۸,۳۲۱	۱۳,۱۸۲	۱۰,۸۰۴	۳
۶۲,۸۵۲	۱۴,۵۷۷	۱۱,۹۴۷	۷۸,۲۰۰	۹,۸۷۹	۸,۰۹۷	۷۸,۲۰۰	۹,۸۷۹	۸,۰۹۷	۴
۷۱,۹۷۳	۹,۱۲۰	۷,۴۷۵	۸۵,۹۷۱	۷,۷۷۱	۶,۳۶۹	۸۵,۹۷۱	۷,۷۷۱	۶,۳۶۹	۵
۸۰,۳۴۸	۸,۳۷۵	۶,۸۶۴	۹۰,۲۱۴	۴,۲۴۲	۳,۴۷۷	۹۰,۲۱۴	۴,۲۴۲	۳,۴۷۷	۶
۹۰,۹۰۶	۱۰,۵۵۸	۸,۶۵۳	۹۲,۹۶۸	۲,۷۵۵	۲,۲۵۸	۹۲,۹۶۸	۲,۷۵۵	۲,۲۵۸	۷
۹۲,۳۸۷	۱,۴۸۱	۱,۲۱۴	۹۵,۲۰۰	۲,۲۳۲	۱,۸۲۹	۹۵,۲۰۰	۲,۲۳۲	۱,۸۲۹	۸
۹۵,۱۹۲	۲,۸۰۵	۲,۲۲۹	۹۶,۸۵۱	۱,۶۵۰	۱,۳۵۲	۹۶,۸۵۱	۱,۶۵۰	۱,۳۵۲	۹
۹۷,۸۴۲	۲,۶۵۰	۲,۱۷۲	۹۸,۸۴۲	۰,۹۹۱	۰,۸۱۳	۹۷,۸۴۲	۰,۹۹۱	۰,۸۱۳	۱۰
						۹۷,۵۸۷	۰,۷۴۵	۰,۶۱۱	۱۱
						۹۹,۰۹۸	۰,۵۱۱	۰,۴۱۸	۱۲
						۹۹,۴۴۸	۰,۳۵۰	۰,۲۸۷	۱۳
						۹۹,۶۹۳	۰,۲۴۵	۰,۲۰۱	۱۴
						۹۹,۹۰۰	۰,۲۰۷	۰,۱۷۰	۱۵
						۱۰۰,۰۰۰	۰,۱۰۰	۰,۰۸۲	۱۶
						۱۰۰,۰۰۰	-۱۵	-۱۵	۱۷
						۱۰۰,۰۰۰	۱,۴۴۰*۱۰	۱,۱۸۰*۱۰	۱۸
						۱۰۰,۰۰۰	-۱۶	-۱۶	۱۹
						۱۰۰,۰۰۰	۹,۰۵۸۱*۱۰	۷,۰۴۱۸*۱۰	۲۰
						۱۰۰,۰۰۰	-۱۶	-۱۶	۲۱
						۱۰۰,۰۰۰	۵,۰۱۸*۱۰	۴,۱۱۳*۱۰	۲۲
						۱۰۰,۰۰۰	-۱۶	-۱۶	۲۳
						۱۰۰,۰۰۰	۴,۰۹۰*۱۰	۳,۳۵۲*۱۰	۲۴
						۱۰۰,۰۰۰	-۱۶	-۱۶	۲۵
						۱۰۰,۰۰۰	۳,۳۸۸*۱۰	۳,۱۸۷*۱۰	۲۶
						.	.	.	۲۷
						.	.	.	۲۸
						.	.	.	۲۹
						.	.	.	۳۰
						.	.	.	۳۱
						.	.	.	۳۲
						.	.	.	۳۳
						.	.	.	۳۴
						.	.	.	۳۵
						.	.	.	۳۶
						.	.	.	۳۷
						.	.	.	۳۸
						.	.	.	۳۹
						.	.	.	۴۰
						.	.	.	۴۱
						.	.	.	۴۲
						.	.	.	۴۳
						.	.	.	۴۴
						.	.	.	۴۵
						.	.	.	۴۶
						.	.	.	۴۷
						.	.	.	۴۸
						.	.	.	۴۹
						.	.	.	۵۰
						.	.	.	۵۱
						.	.	.	۵۲
						.	.	.	۵۳
						.	.	.	۵۴
						.	.	.	۵۵
						.	.	.	۵۶
						.	.	.	۵۷
						.	.	.	۵۸
						.	.	.	۵۹
						.	.	.	۶۰
						.	.	.	۶۱
						.	.	.	۶۲
						.	.	.	۶۳
						.	.	.	۶۴
						.	.	.	۶۵
						.	.	.	۶۶
						.	.	.	۶۷
						.	.	.	۶۸
						.	.	.	۶۹
						.	.	.	۷۰
						.	.	.	۷۱
						.	.	.	۷۲
						.	.	.	۷۳
						.	.	.	۷۴
						.	.	.	۷۵
						.	.	.	۷۶
						.	.	.	۷۷
						.	.	.	۷۸
						.	.	.	۷۹
						.	.	.	۸۰
						.	.	.	۸۱
						.	.	.	۸۲
						.	.	.	۸۳
						.	.	.	۸۴
						.	.	.	۸۵
						.	.	.	۸۶
						.	.	.	۸۷
						.	.	.	۸۸
						.	.	.	۸۹
						.	.	.	۹۰
						.	.	.	۹۱
						.	.	.	۹۲
						.	.	.	۹۳
						.	.	.	۹۴
						.	.	.	۹۵
						.	.	.	۹۶
						.	.	.	۹۷
						.	.	.	۹۸
						.	.	.	۹۹
						.	.	.	۱۰۰
						۱۰۰,۰۰۰	۱,۲۸۴*۱۰	۱,۰۵۳*۱۰	۱۰۸

جدول ۶ ماتریس شاخص‌های شناسایی شده اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان را با چرخش نشان می‌دهد. از آنجا که تفسیر بارهای عاملی بدون چرخش ساده نیست. بنابراین، عامل‌ها را چرخانده تا قابلیت نتایج تفسیر آن‌ها افزایش یابد. نتایج تحلیل اکتشافی نشان می‌دهد از میان ۱۰۸ شاخص موجود، ۱۰ عامل اصلی (بعد) قابل شناسایی است. ابعاد شناسایی شده و پرسش‌های مرتبط با آن‌ها آمده است که برای هر یک از این ابعاد با نظر استادان آگاه به موضوع تحقیق نام‌گذاری صورت گرفت و در نهایت، ۱۰ بعد، شامل شاخص‌های ارزیابی درونی (E₁)، ساختار نظام ارزشیابی (E₂)، رسالت و اهداف سازمان (E₃)، مدیریت و برنامه‌ریزی (E₄)، شاخص گزارش نهایی (E₅)، شاخص نتایج ارزیابی (E₆)، فرایند و روش‌ها (E₇)، سیاست‌ها و چارچوب‌ها (E₈)، حمایت و پشتیبانی (E₉) و عوامل انسانی (E₁₀) شناسایی شد.

- وضعیت موجود دانشگاه فرهنگیان استان‌های خراسان رضوی، شمالی، جنوبی از لحاظ اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی از چه وضعیتی برخوردار است؟
برای آزمون وضعیت موجود دانشگاه فرهنگیان استان‌های خراسان رضوی، شمالی و جنوبی از لحاظ اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی آزمون تی استیودنت اجرا شد. نتایج آن در جدول ۷ بیان شده است.

جدول ۷. آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای بررسی وضعیت دانشگاه فرهنگیان از لحاظ اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی

نظام ارزشیابی

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	نمره معیار	آماره تی	معناداری	حد بالا	حد پایین
استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی	۴۵۳٫۶۴	۳۰٫۷۳۳۵۸	۲۷۰	۹۵٫۶۰۴	۰٫۰۰۰	۱۸۷٫۴۲۳۴	۱۷۹٫۸۵۷۹

مطابق با جدول ۷، میانگین نمره تبدیل استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در نمونه، ۴۵۳٫۶۴ با انحراف ۳۰٫۷۳ و معناداری $P < ۰٫۰۱$ از نمره برش ۲۷۰ بالاتر است؛ و تأثیر مؤلفه‌های استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی بر بهبود میزان استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در

دانشگاه فرهنگیان استان‌های خراسان رضوی، شمالی و جنوبی معنادار است و سطح معناداری آن برابر با ۰/۰۰۰ بوده که از ۰/۰۱ کوچک‌تر است. بنابراین، با اطمینان ۹۹ درصد بالاتر بودن میانگین نمونه از جامعه تأیید شده و از آنجا که حد پایین نیز مثبت است، مثبت بودن تأثیر مؤلفه‌های اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی تأیید می‌شود. بنابراین، با وجود مؤلفه‌های دانشگاه فرهنگیان استان‌های خراسان رضوی، شمالی و جنوبی از لحاظ اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی، میزان استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی نیز بهبود پیدا می‌کند و نشان‌دهنده نقش مؤثر و مثبت این مؤلفه‌ها بر استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی است.

- استراتژی مناسب اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان

چگونه طراحی می‌شود؟

راهبردها یا استراتژی‌ها، همان برنامه یا نقشه کلی هستند که از مجموعه‌ای از برنامه‌های عملیاتی تشکیل می‌شوند و برای رسیدن به یک هدف معین طراحی و اجرا می‌شوند؛ اما آنچه قبل از طراحی باید بررسی شود و زیربنای طراحی اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان استان‌های خراسان رضوی، شمالی و جنوبی شود، این است که وضعیت ابعاد شناسایی شده در دانشگاه‌های فرهنگیان چگونه بوده و سهم هر یک از آنها بر نظام ارزشیابی چقدر است؟ پس از مشخص شدن سهم هر بعد و تأثیر آن بر نظام ارزشیابی باید به سراغ تعیین راهبرد رفته و راهبردهای دانشگاه‌های فرهنگیان در زمینه استفاده از اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه بر مبنای نتایج استخراج شده استوار شود؛ بنابراین، برای تعیین راهبرد، باید مشخص شود کدام ابعاد، در چه سطحی و به چه میزان بر الگوی اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه مؤثرند؟

نتایج تحلیل‌ها نشان می‌دهد در زمینه پیاده‌سازی اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان استان‌های خراسان رضوی، شمالی و جنوبی باید قبل از هر چیزی به ساختار نظام ارزشیابی (E_2) توجه کرد که از دید استادان دانشگاه فرهنگیان بیشترین تأثیر را در تحقق نظام ارزشیابی دارد. پس از آن بعدها ارزیابی درونی (E_1)، شاخص گزارش نهایی (E_5)،

عوامل انسانی (E₁₀)، حمایت و پشتیبانی (E₉)، مدیریت و برنامه‌ریزی (E₄)، رسالت و اهداف سازمان (E₃)، شاخص نتایج ارزیابی (E₆)، فرایند و روش‌ها (E₇) و سیاست‌ها و چارچوب‌ها (E₈) در درجه اهمیت بعد قرار دارند. زیرا به ترتیب دارای ضرایب همبستگی پایین‌تری هستند. در کل ۲ بعد ساختار نظام ارزشیابی و ارزیابی درونی اهمیت بسیار بالایی داشته و در درجه بعدی اهمیت، ۴ بعد شامل شاخص گزارش نهایی، عوامل انسانی، حمایت و پشتیبانی و مدیریت و برنامه‌ریزی قرار دارند و بیش از سایر معیارها برای اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان مورد توجه قرار می‌گیرند. بنابراین، می‌توان از راهبردهای تعیین و تشخیص مأموریت‌ها و اهداف و سیاست‌ها به عنوان معیار ارزیابی، قضاوت و بررسی عملکرد دانشگاه‌ها در سال‌های اخیر به عنوان معیار ارزیابی، شناسایی نتایج کلیدی برای تحقق مأموریت در راستای اهداف، تعریف و کاربست نتایج متوازن با اولویت‌ها و مبتنی بر انتظارات ذینفعان کلیدی، مدیریت اثربخشی در جهت تأمین سطح بالایی از اعتماد، تعیین اهداف در قیاس با الگوی بهینه در جهت دستیابی به مجموعه مطلوبی از نتایج، ارائه پیشنهادات گروه‌ها، مراکز دانشگاه فرهنگیان، گزارش از تسلط و اشراف به وظایف و فرایندهای کاری، گزارش از تعهد و وجدان کاری نسبت به انجام کامل وظایف، گزارش از دقت، صحت و سرعت در انجام وظایف و فعالیت‌ها، طراحی استانداردهای عمومی ارزیابی در سطح دانشگاه، طراحی استانداردهای تخصصی ارزیابی در سطح دانشگاه، واگذاری اختیارات به سطوح مختلف دانشگاه برای اجراکردن پیشنهادات، ارزیابی فرایندهای توسعه منابع انسانی، توسعه فضاهای کالبدی آموزشی، پژوهشی، خدماتی، ایجاد حفظ ایمنی دانشگاه (تأسیسات، نگهداری)، بهبود مستمر و ارتقای کیفیت، بسط و گسترش قراردادهای پژوهشی داخلی و خارجی، بسط و گسترش کتب دانشگاه در کتابخانه و ایجاد مراکز تحقیقاتی، مشارکت اعضای هیئت علمی در تکمیل فرم‌های ارزشیابی، برگزاری سمینار و همایش‌ها در دانشگاه، توسعه امور فرهنگی در دانشگاه، پاسخگویی به نیازهای دانشجویان (خوابگاه، تغذیه، ...)، گسترش حوزه درمانی و بهداشتی (مشاوره و درمانگاه، ...)، به‌کارگیری تکنولوژی (امکانات، روش‌های نوین آموزشی)، عدم انجام فعالیت‌های غیر علمی و غیر کارشناسی، تعیین نقش هر یک از اعضا و تشکیل کمیته‌های کاری، آشکارسازی اهداف ارزشیابی و لزوم انجام آن؛ تدوین گزارش

ارزشیابی درونی، پیگیری پیشنهادات، فعالیت‌های علمی- آموزشی اعضای هیئت علمی، ایجاد رشته‌های جدید علمی و رشته تخصصی، گزارش ارزیابی بیرونی، محرمانه و با نظر گروه، دانشکده یا دانشگاه مربوطه برای همه دست‌اندرکاران و جلب مشارکت آنان، تعیین حوزه‌ها و ملاک‌های مرتبط با آنها، تدوین وضعیت مطلوب برای هریک از ملاک‌ها، تدوین ابزار و جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل، تفسیر و ارائه پیشنهادات اجرایی ارزیابی بیرونی و اعتبارسنجی و ارزشیابی کلان عملکرد دانشگاه، تهیه و تدوین برنامه توسعه فیزیکی و نیروی انسانی گروه در سطوح زمانی کوتاه‌مدت و میان‌مدت و درازمدت با مشارکت اعضای گروه، متناسب کردن بودجه تخصصی به نیروی انسانی برای استقلال نسبی فعالیت‌های گروه؛ فراهم کردن تمهیداتی برای ارتباط بیشتر با نیروهای انسانی، ایجاد انگیزه لازم برای مشارکت اعضای هیئت علمی گروه‌ها و برنامه‌ریزی فعالیت‌های گروه با اعطای اختیارات بیشتر به آنها در این حوزه؛ ایجاد الزامات و مشوق‌هایی در زمینه توجه اعضای هیئت علمی به آیین‌نامه‌ها و اجرای آنها و پای‌بندی همه اعضا و نیروهای انسانی در این زمینه، ارزیابی، بهبود و ارتقای کیفیت نظام‌های دانشگاهی، ساماندهی ارزیابی و اعتبارسنجی دوره‌ای دانشگاه ترغیب محیط دانشگاهی نسبت به ارتقای کیفیت تدریس - یادگیری و پژوهش در دانشگاه، ارزیابی، پاسخگویی، خودمختاری و نوآوری در آموزش عالی، انجام مطالعات پژوهشی مرتبط با کیفیت، برنامه‌ریزی‌های آموزشی و مشاوره‌ای؛ همکاری با سایر ذینفعان دانشگاه برای ارزشیابی، ارتقاء و نگهداری کیفیت، دارا بودن توانایی به‌کارگیری شیوه مشارکتی در هدف‌گذاری، سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، اجرا و ارزشیابی در دانشگاه؛ توانایی ایجاد یک چشم‌انداز مشترک نسبت به کیفیت یا اثربخشی یا عملکرد برتر آموزشی، توانایی تشخیص ضرورت‌های انجام ارزشیابی طرح‌های مورد اجرا در فرایند مدیریت آموزشی، طراحی و اجرای طرح‌های آموزشی مورد نیاز کشور، منطقه، ناحیه برای برآوردن نیازهای ویژه یادگیری آموزش مداوم و ... در استقرار الگو اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی استفاده برد.

- درجه تناسب الگوی ارائه‌شده با توجه به مؤلفه‌های پژوهش از چه میزان تناسب برخوردار

است؟

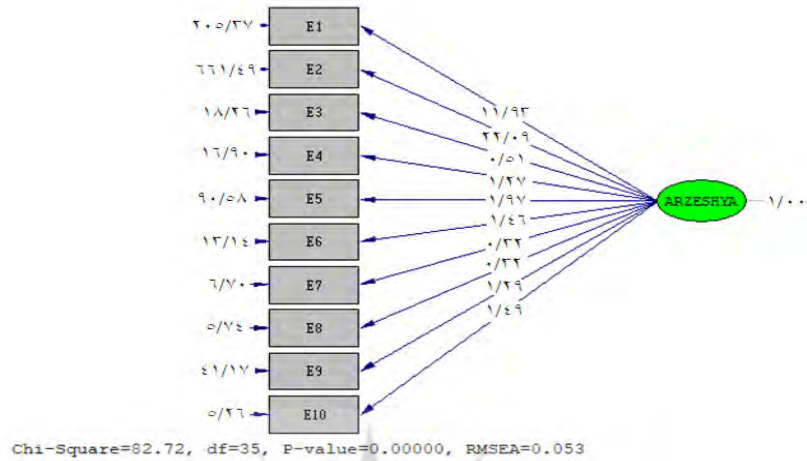
پاسخ به این پرسش تنها از طریق بررسی برازش الگو امکان‌پذیر است. بنابراین، در انجام تحلیل، متعاقب انجام تخمین پارامترها و قبل از تفسیر آن‌ها باید از برازندگی الگو اطمینان حاصل شود. به همین دلیل، این پرسش به بررسی و تحلیل معیارها و شاخص‌های مختلف برازش الگو اختصاص یافته و ضمن بیان شرایط و ویژگی‌های هر یک از آن‌ها به تشریح نحوه تفسیر برازش کلی، برازش بخش اندازه‌گیری و برازش بخش ساختاری الگو می‌پردازد.

همه شاخص‌های برازش به کار رفته، نشان می‌دهد این الگو دارای برازش خوبی است. بنابراین، الگوی پژوهش دارای توانایی بالایی در اندازه‌گیری متغیرهای اصلی پژوهش دارد. بر اساس جدول ۸، شاخص‌های برازش، الگوی اصلاح‌شده پژوهش را تأیید کردند. شاخص‌های برازش نشان می‌دهند که نسبت χ^2 دو به دو به درجه آزادی برابر $2,363$ و $(P=0,000)$ معنادار است. شاخص نیکویی برازش (GFI) برابر با $0,98$ ، شاخص هنجار شده برازندگی (NFI) برابر $0,95$ ، شاخص برازش تطبیقی (CFI) برابر $0,96$ و شاخص جذر برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA) برابر $0,053$ است که همگی در حد بسیار مطلوبی قرار دارند.

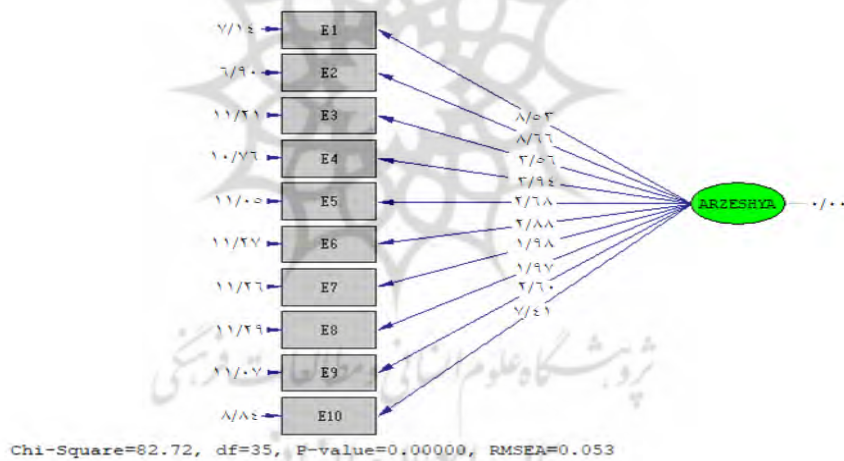
جدول ۸. شاخص‌های برازندگی الگوی نهایی

شاخص‌های برازندگی	χ^2	Df	χ^2 / df	GFI	IFI	CFI	NFI	RMSEA
الگوی نهایی	۸۲,۷۲	۳۵	۲,۳۶۳	۰,۹۸	۰,۹۶	۰,۹۶	۰,۹۵	۰,۰۵۳

شکل ۱ ضرایب اصلاح‌شده را در الگوی نهایی نشان می‌دهد. بیشترین ضریب مربوط به بعد ساختار نظام ارزشیابی با مقدار $22,09$ و کمترین آن مربوط به دو بعد فرایند و روش‌ها و سیاست‌ها و چارچوب‌ها با مقادیر $0,32$ است که همگی ضرایب بیشتر از $0,3$ بوده و معناداری بالای رابطه ابعاد اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی را با آن نشان می‌دهد.

شکل ۱. الگوی نهایی رابطه ابعاد اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان

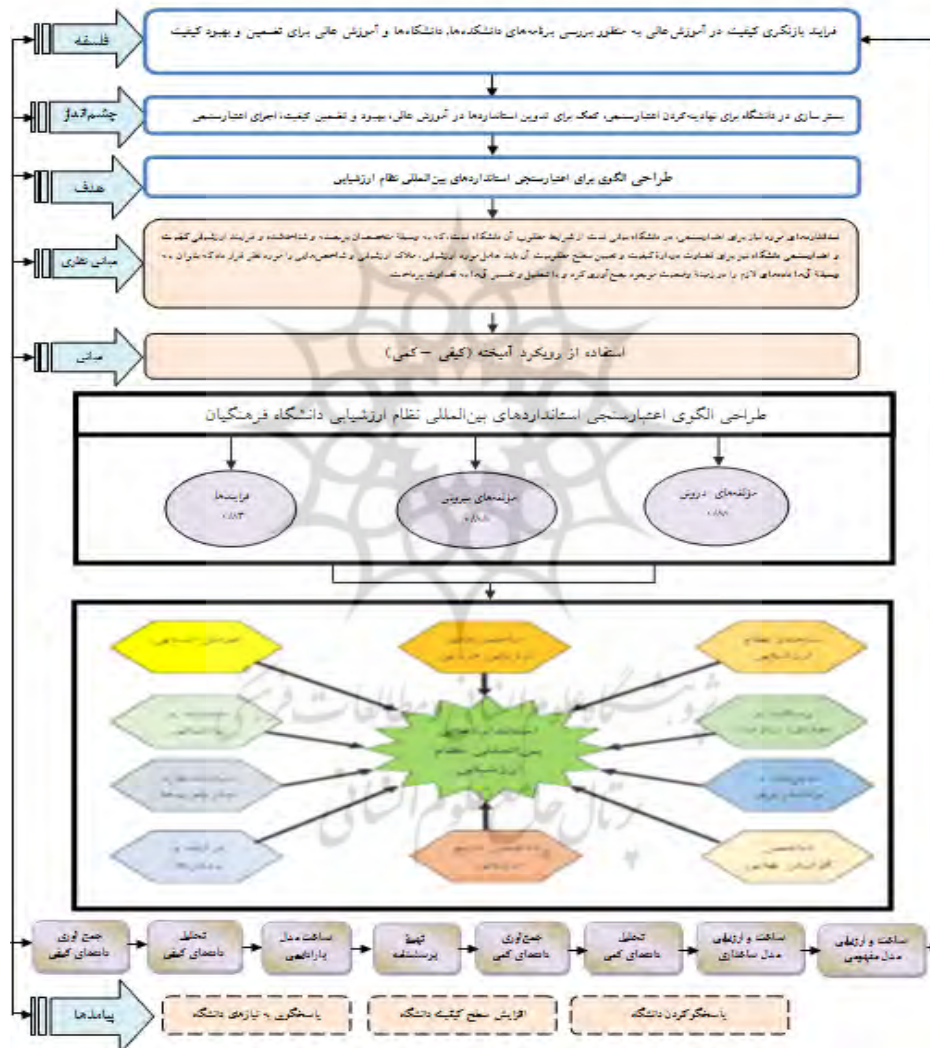

شکل ۲. مقادیر تی ابعاد اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان

بر اساس شکل ۲، مقدار تی ابعاد اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی از ۰/۶۶ تا ۱/۹۷ تخمین زده شده است که بیشتر از مقدار تی مفروض (۱/۹۶) محاسبه شده است. بنابراین، با توجه به معناداری و مثبت بودن این ضریب با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان بیان کرد همه ابعاد یادشده بر آن اثر مثبت و غیر مسقیم می‌گذارد.

- الگوی مناسب اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان چگونه است؟

الگوی مناسب اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان در شکل زیر نشان داده شده است.

شکل ۳. الگوی مناسب اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان

بحث و نتیجه گیری

اعتبارسنجی در آموزش عالی، ساز و کاری برای اطمینان از کیفیت خدمات دانشگاهی است و به مخاطبان و گروه‌های ذینفع، اطمینان می‌بخشد که اهداف رسالت‌های اساسی دانشگاه در حد قابل قبولی تحقق یافته است اعتبار و منزلت علمی حاصل از فرایند اعتبارسنجی، از طریق بررسی و سنجش همه عوامل تأثیرگذار در موفقیت دانشگاه به عنوان یک کل نظام یافته و منسجم به آن اعطا می‌شود. شاخص‌ها و معیارهای به کار گرفته شده در فرایند اعتبارسنجی کیفیت عملکرد دانشگاهی در زمینه‌های اهداف و رسالت‌ها، مدیریت، برنامه‌های آموزشی و درسی، خدمات دانشجویی و مسائل مالی و نظایر آن را مورد سنجش و تأیید قرار می‌دهد.

الگوی نهایی بیان می‌کند اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی، مفهومی پیچیده و چندبعدی است که تحت تأثیر یک سری شرایط قرار گرفته، کارکرد درست پدیده اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی مستلزم تعاملات و اتخاذ استراتژی‌های خاص با عوامل خدمات عمومی، مدیریت منابع انسانی، سیاست‌ها و چارچوب‌ها، رسالت و اهداف، مدیریت و برنامه‌ریزی، ساختار نظام ارزشیابی است. در سایه این تعاملات/فرایندها، پیامدها و نتایجی برای نظام آموزش عالی ایران حاصل می‌شود.

نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان داد بین بعد شاخص‌های ارزیابی درونی و اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان با بار عاملی ۱۱/۹۳، بعد ساختار نظام ارزشیابی و اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان با بار عاملی ۲۲/۰۹، بعد رسالت و اهداف سازمان و اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان با بار عاملی ۰/۵۱، بعد مدیریت و برنامه‌ریزی و اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان با بار عاملی ۱/۲۷، بعد شاخص گزارش نهایی و اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان با بار عاملی ۱/۹۷، بعد شاخص نتایج ارزیابی و اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان با بار عاملی ۰/۴۶، بعد فرایند و روش‌ها و اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در

دانشگاه فرهنگیان با بار عاملی ۰/۳۲، بعد سیاست‌ها و چارچوب‌ها و اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان با بار عاملی ۰/۳۲، بعد حمایت و پشتیبانی و اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان با بار عاملی ۱/۲۹ و بعد عوامل انسانی و اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان با بار عاملی ۱/۴۹، نیز ارتباط مستقیم و معنی‌داری دارند. اگرچه تفاوت در اهداف و شرایط و نوع محیط کاری، چگونگی و اهمیت اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان را با سایر سازمان‌ها متفاوت کرده است، در ادامه، بررسی و مقایسه نتایج با سایر پژوهش‌ها انجام گرفته است.

محمدی و همکاران (۱۳۹۷) مجموعه استانداردها شامل چهار حیطه حاکمیتی (۵ استاندارد)، زیرساخت (۶ استاندارد)، فرایندهای آموزشی (۵ استاندارد) و مشاوره و حمایت (۳ استاندارد) را معرفی کردند. نتایج پژوهش حاضر نیز تأثیر دو بعد فرایند و بعد حمایت را در اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان تأیید کرد و با نتایج محمدی و همکاران (۱۳۹۷) همسو است. مجتبی‌زاده و همکاران (۱۳۹۵) به طراحی و اعتباریابی مقیاسی برای سنجش کیفیت دانشگاه‌های ایران پرداختند. در پژوهش آنان ۲۲ بعد شامل پذیرفته‌شدگان، دانشجویان، هیئت علمی، رئیس دانشگاه، اهداف و رسالت‌ها، ساختار سازمانی، سیمای دانشگاه، بودجه، منابع یادگیری، فناوری، فرایند یاددهی-یادگیری، خدمات عمومی، مدیریت منابع انسانی، مدیریت دانش، شهروندی سازمانی، اعتبارسنجی، فرهنگ، آموزش، پژوهش، اقتصاد دانش بنیان، بین‌المللی‌شدن، و دانش‌آموختگان) تأیید شد. نتایج آزمون‌های آماری نشان داد، مقیاس طراحی شده برای سنجش کیفیت نظام آموزش عالی ایران از برازش بسیار مطلوبی برخوردار است. نتایج پژوهش حاضر نیز تأثیر بعدهای فرایند و روش‌ها، ساختار، منابع انسانی و اهداف و رسالت‌ها را در اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی در دانشگاه فرهنگیان را تأیید می‌کند و با نتایج مجتبی‌زاده و همکاران (۱۳۹۵) همسو است. وجود شاخصه‌های زیادی در پرسشنامه نهایی در ارتباط با امور شاخص‌های ارزیابی درونی، ساختار نظام ارزشیابی، رسالت و اهداف سازمان، مدیریت و برنامه‌ریزی، شاخص گزارش نهایی، شاخص نتایج ارزیابی، فرایند و

روش‌ها، سیاست‌ها و چارچوب‌ها، حمایت و پشتیبانی و عوامل انسانی و ... و تأیید آن‌ها همسوی بودن تحقیق جاری با پژوهش محمدی و همکاران (۱۳۹۷)، مجتبی‌زاده و همکاران (۱۳۹۵)، و دارابی و همکاران (۱۳۹۱) را تأیید می‌کند.

نتایج پژوهش حاضر، از یک طرف با عوامل ارزیابی کیفیت دانشگاه‌های کشورهای مختلف همپوشی و همخوانی تام دارد. از طرف دیگر، مؤلفه‌ها و خرده‌مؤلفه‌های پژوهش در مقایسه با عوامل کیفیت سایر کشورها و عوامل مورد توجه سایر پژوهشگران، از جامعیت بسیار بالایی برخوردار است.

پژوهش حاضر، با بررسی طراحی الگوی اعتبارسنجی استانداردهای بین‌المللی نظام ارزشیابی دانشگاه فرهنگیان سنجش اعتبار الگوی و اهمیت اعتبارسنجی این ابعاد و مؤلفه‌ها، رویه و الگویی سیستماتیک را برای دستیابی به اهداف فوق فراروی مدیران دانشگاه فرهنگیان قرار می‌دهد. از آنجا که روش‌ها، ابعاد و مؤلفه‌های ارائه‌شده تقریباً جنبه عمومی داشته است، مدیران دیگر دانشگاه‌ها نیز می‌توانند در صورت لزوم با اندکی تعدیل با موفقیت این الگو را برای سنجش پاسخگویی سازمان خود به‌کار گیرند. از ویژگی‌ها و نوآوری‌های خاص پژوهش حاضر ارائه الگوی نوین و شناسایی شاخص‌های برتر برای بهبود پاسخگویی در بخش‌های مختلف دانشگاه بود. برای سنجش پاسخگویی به ویژه دانشگاه فرهنگیان و استفاده از الگوی پیشنهادی بهبود پاسخگویی برای ارتقای مستمر کیفیت خدمات ابرار ارائه‌شده به کار گرفته می‌شود. بررسی دیگر گونه‌های روایی الگوی پیشنهادی، استفاده از سایر رویکردهای کمی برای سنجش ابعاد پاسخگویی در بخش‌های مشابه آموزشی، افزودن ابعاد دیگر به الگو و بررسی روایی و پایایی آن، استفاده از الگوی ارائه‌شده برای پاسخگویی بهتر در دیگر بخش‌های (پژوهش و آزمایش) با اعمال تعدیلات (در صورت نیاز)، استفاده از فنون کمی علمی برای رتبه‌بندی شاخص‌ها و ابعاد پاسخگویی در بخش پژوهش و آموزش‌های مهارتی در دانشگاه پیشنهاد می‌شود.

منابع

- اساسنامه دانشگاه فرهنگیان (۱۳۹۰).
- بازرگان، عباس (۱۳۹۴). استانداردهای آموزش عالی: از آرمان تا واقعیت. *آموزش عالی*، ۸(۳۰)، ۲۳-۱۱.
- دارابی، مجید، نارنجکار، جمشید، فرمهینی فراهانی، محسن، گرشاسبی، احیاء، و یوسفی، ایران (۱۳۹۱). *ارزیابی عملکرد دانشکده پزشکی دانشگاه شاهد بر اساس مرحله اول الگوی اعتبارسنجی. توسعه آموزش در علوم پزشکی*، ۵(۸)، ۳۶-۸.
- رحمانپور، محمد، یعقوبی، سلام، احمدی، سهرکاو، و زمانی، بی‌بی عشرت (۱۳۹۳). بررسی شاخص‌های اعتبارسنجی نظام‌های آموزش عالی: با تأکید بر رتبه‌بندی آن‌ها. *آموزش عالی*، ۷(۲۶)، ۴۷-۱۱.
- عباسی، محمد رضا؛ و شیره‌پزآرانی، علی اصغر. (۱۳۹۰). سیاست‌گذاری کیفیت آموزش عالی: چالش‌ها و چشم‌اندازها. پنجمین همایش ارزیابی کیفیت در نظام دانشگاهی، تهران، دانشگاه تهران - پردیس دانشکده‌های فنی.
- مجتبی‌زاده، محمد، عباسپور، عباس، ملکی، حسن، و فراست‌خواه، مقصود (۱۳۹۷). الگوی اعتبارسنجی و تضمین کیفیت نظام آموزش عالی ایران از دیدگاه خبرگان. *پژوهش در نظام‌های آموزشی*، ۱۲(۴۲)، ۲۴-۷.
- محمدی، آیین، مجتهدزاده، ریتا، اسدزندی، شادی، و استاد، ناصر (۱۳۹۷). طراحی و استقرار سیستم ملی اعتباربخشی و ارزشیابی مراکز آموزش مجازی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور. ویژه‌نامه دستاوردهای چهل ساله نظام آموزش عالی، ۲۷(۴)، ۲۷۰-۲۶۰.
- مشایخ، فریده (۱۳۹۱). *دیدگاه‌های نو در برنامه‌ریزی آموزشی*. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
- American Psychological Association. (2018). Definition of accreditation. Retrieved May 31, 2018, from <http://search.apa.org/search?query=definition%20of%20accreditation>
- Buonaura, C., Calandra, N., Primiano, D. (2012). *An approach to accreditation: The path of the italian higher education*. CNVSU in University of Modena and Reggio Emilia. Italy.
- Chaiyaphumthanachok, C., Tangdhanakanond, K., & Sujiva, S. (2016). Indicators development for accreditation of teacher education programs in Thailand. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 217, 430-434.

- Council for Higher Education Accreditation (2018). Information about accreditation. Retrieved February 1, 2018, from http://www.chea.org/public_info/index.asp
- Cret, B. (2012). Accreditations as local management tools. *High Education*, 61, 415-429.
- Everest College (2018). How our accreditation benefits you. Retrieved February 3, 2018, from <http://www.everestonline.edu/accreditation>.
- Grifoll, J. (2016). External quality assurance agencies and excellence in higher education. *Educación Médica*, 17(3), 94-96.
- Hazelkorn, E. (2011). Questions abound as the college-rankings race goes global. *Chronicle of Higher Education*, March 13. <http://chronicle.com/article/Questions-Abound-as-the/126699/>.
- Kumar Shamra, D., & Kumar P. (2016). Quality Control Indicators in Teacher Education. *IJEAR*, 6(1), 129-131.

